

Хартата на основните права на ЕС не допуска национална уредба, при която съдът може да приеме, че е отпаднал предметът на спора, когато атакуван пред него подзаконов нормативен акт бъде отменен или изменен, без преди това да е била дадена възможност на страните да изтъкнат интереса си от продължаване на производството и без този интерес да е бил взет предвид

Това прие в решението си от днес по дело C-289/21 Съдът на ЕС.

Решението е постановено по преюдициално запитване, отправено от Административен съд София-град във връзка с тълкуването на Хартата на основните права на Европейския съюз.

Казусът

Запитващата юрисдикция е сезирана с искова молба от IG срещу Върховния административен съд за обезщетение за причинени имуществени вреди, представляващи съдебни разноски по адм. дело № 1372/16 г. по описа на ВАС, тричленен състав, и неимуществени вреди за изпитано разочарование, гняв и обида от поведението на ВАС по адм. дело № 1318/19 г., петчленен състав, който, отказвайки да осъществи съдебен контрол върху дейността на изпълнителната власт, е нарушил правото на ефективна съдебна защита на ищеца.

Адм.дело 1372/16 по описа на ВАС, тричленен състав

С решение по това дело е отменена формулата от Методиката за дялово разпределение на топлинната енергия в сгради — етажна собственост, издадена от министъра на икономиката и енергетиката, по съображения, че с нея не се постига целта на Директива 2012/27¹, транспонирана в Закона за енергетиката, фактурирането на топлинната енергия да се извършва въз основа на действителното потребление на топлинна енергия.

Адм. дело № 1318/19 г. по описа на ВАС, петчленен състав

С решение по това дело ВАС установява, че разглежданата национална разпоредба е изменена с последваща норма, уреждаща същите обществени отношения, и обезсилва решението на тричленния състав на ВАС по съображения, че предметът на спора е отпаднал.

Преюдициалното запитване

Запитващата юрисдикция иска тълкуване на Хартата, като поставя на Съда въпроса дали е допустимо наличието на национално процесуално правило, съгласно което — когато национална правна разпоредба, оспорена с жалба за отмяна по съдебен ред, тъй като противоречи на правото на Съюза, бъде отменена с последваща норма и поради това престане да поражда последици занапред — се приема, че е отпаднал предметът на оспорване и следователно липсва основание за произнасяне.

Преценката на Съда

Най-напред, Съдът припомня, че **принципът на ефективна съдебна защита** по Хартата не изисква въвеждането на самостоятелно правно средство за защита, което да има за основен предмет оспорване на съответствието на национални разпоредби с правните норми на Съюза, стига да съществува способ за правна защита, който дава възможност инцидентно да се осигури зачитането на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза.

¹ Директива 2012/27/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година относно енергийната ефективност, за изменение на директиви 2009/125/ЕО и 2010/30/ЕС и за отмяна на директиви 2004/8/ЕО и 2006/32/ЕО.

По-нататък, Съдът анализира дали след като държава членка (България) е избрала, без да е длъжна, да предвиди самостоятелно правно средство за оспорване пред съд на национална разпоредба, поради несъответствие с правото на Съюза, подобна уредба съответства на **принципите на равностойност и ефективност**, когато при отмяна/изменение от изпълнителната власт на тази национална разпоредба, се счита, че жалбата за отмяна пред съд е останала без предмет и повече няма основание за произнасяне по същество.

Макар да приема, че подобна национална уредба е в **съответствие с принципа на равностойност**, Съдът достига до извода, че отмяната на национална разпоредба с последваща норма няма същото правно действие като отмяната ѝ по съдебен ред, поради което съществуват хипотези, при които може да е **нарушен принципът на ефективност**.

Според Съда това е така, тъй като отмяната на национална разпоредба с последваща норма поражда действие само за **в бъдеще**, поради което не поставя под въпрос настъпването на правните последици на отменената по този начин разпоредба за съществуващите положения, докато отмяната на национална разпоредба по съдебен ред има **обратно действие**, така че породените от нея последици за съществуващи положения **отпадат**, считано от датата на приемането ѝ.

Ако се приеме, че е отпаднал предметът на оспорване и повече няма основание за произнасяне в случай на отмяна/изменение на оспорваната разпоредба с последваща норма, без съответният правен субект да има възможност да докаже, че въпреки тази отмяна/изменение с последваща норма той продължава да има интерес от отмяната по съдебен ред, то това може да направи **прекомерно трудно упражняването на правата**, предоставени на този правен субект от правото на Съюза (още повече когато отмяната/изменението е в напреднал стадий на съдебното производство, както е в разглеждания случай).

Съдът отделя специално внимание на обстоятелство, че този извод **не се променя** от наличието на възможност незаконосъобразността на съответната национална разпоредба да се установи от съда, разглеждащ иска за обезщетение за вреди, тъй като е възможно да произтекат процесуални пречки и затруднения във връзка с разходите, продължителността и правилата за представителство, а правните субекти трябва да **имат възможност да изберат** онзи способ за съдебна защита, за който считат, че **съответства в най-голяма степен на целите им**, и в който ще вложат **своите средства**.

Поради това Съдът приема, че **принципът на ефективност** по Хартата **не допуска** процесуално правило на държава членка, съгласно което — **когато национална правна разпоредба, оспорена с жалба за отмяна по съдебен ред, тъй като противоречи на правото на Съюза, бъде отменена с последваща норма и поради това престане да поражда последици занаяпред** — се приема, че е отпаднал предметът на оспорване и следователно липсва основание за произнасяне, без преди това страните да са имали възможност да изтъкнат евентуалния си интерес от продължаване на производството и без такъв интерес да е бил взет предвид.